

In memoriam – K. W. L. Bezemer (1899-1991)

Op 12 februari 1991 overleed op 91-jarige leeftijd K. W. L. Bezemer, maritiem historicus, erelid van de Club van Nederlandse Vogelkundigen en tot zijn 83ste jaar secretaris-penningmeester van de Nederlandse Sectie van de Internationale Raad voor de Vogelbescherming ICBP/CIPO.

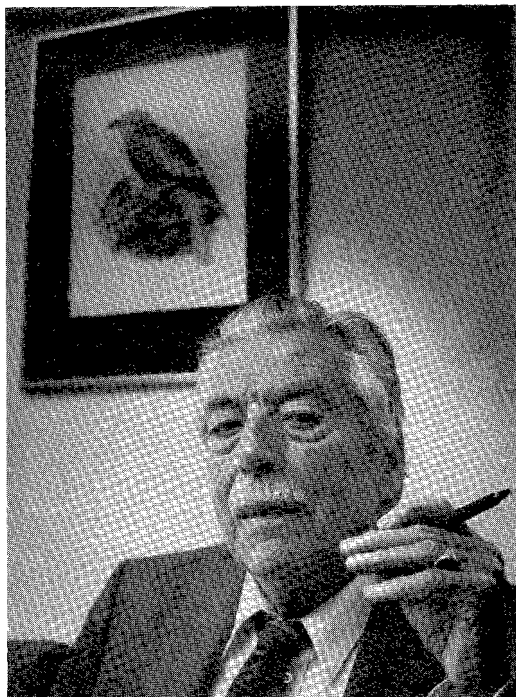
Karel Willem Leonard Bezemer werd nog juist in de vorige eeuw, op 3 december 1899 te Wageningen geboren. Reeds op jeugdige leeftijd toonde hij meer dan gewone belangstelling voor de natuur. Hij leerde daarbij veel van de veelzijdige, biologisch en filosofisch ingestelde G. Wolda, huisvriend van de familie Bezemer en Karels leraar wiskunde aan de HBS te Wageningen. Zijn vader was zendeling in Nederlandsch-Indië, later hoogleraar in enkele Oosterse talen en volkenkunde aan de Landbouwhogeschool en de Rijksuniversiteit te Utrecht. Bezemer studeerde indologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden (1917-22) en vertrok daarna als bestuursambtenaar naar Java, waar hij onder meer controleur-pestbestrijding in de residenties Pekalongan en Semarang was. Op zijn vele tochten te paard naar afgelegen dessa's leerde hij het land, de mensen en de Javaanse vogels kennen. Hij schreef verschillende artikelen in *De Tropische Natuur*, het tijdschrift van de Nederlandsch-Indische Natuurhistorische Vereniging en verzorgde vaste rubrieken over de Indische natuur in *De Javabode* en *De Locomotief*. Hij sprak onder meer voor het 5e Nederlandsch-Indische Natuurwetenschappelijke Congres in 1928 in Bandoeng over vogelgeluiden en waarschuwde op het 4e *Pacific Science Congress* in 1929, eveneens in Bandoeng, tegen ongelimiteerde verzamelactiviteiten van met name buitenlandse expeditieën in Nederlandsch-Indië.

Terug in Nederland vond zijn vaardigheid met de pen al snel een uitweg in het samenstellen van het omvangrijke verzamelwerk *De Luchtweg Amsterdam-Batavia* (op verzoek van A. Plesman, 1937), gevolgd door de boeken *De strijd om de Zuidpool* (1941) en *De Zuidpool belegerd* (1957). Van het eerste zuidpoolwerk verschenen verschillende drukken en een Spaanse (1952, 1954) en een Duitse (Zürich, Zwitserland, 1950, 1952) vertaling. Van het tweede boek verscheen in 1961 een Spaanse vertaling. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte hij als algemeen secretaris van de Vereniging van Particuliere Zuivelindustrie. Na de oorlog werd hij Hoofd van de Marine Voorlichtingsdienst MARVO (1946-47), in welke functie hij als rapporteur in woelige tijden vele delen van de Indische Archipel bereisde.

Dan vangt hij op eigen initiatief aan met het te boek stellen van Nederlands maritieme geschiedenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Later werd hij hiervoor als wetenschappelijk hoofdamtenaar aangesteld bij het Instituut voor Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit te Utrecht onder Prof. Dr. C. D. J. Brandt (1958-64). Achtereenvolgens verschijnen dan drie dikke werken, die opvallen door hun leesbaarheid en hun niets verbloemende eerlijkheid: *Zij vochten op de zeven zeeën* (1954, 7e dr. 1988),

Verdreven doch niet verslagen (1967, 4e dr. 1988) en tenslotte, na 16 jaar voorbereiding, *Geschiedenis van de Nederlandse Koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog* (2 delen, 1450 pagina's, 1986, 3e dr. 1987; Supplement 1990). Voor dit werk werd Bezemer op voordracht van de Minister van Verkeer en Waterstaat op 25 september 1987 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Belangstelling voor de Nederlandse vogels had Bezemer al tijdens zijn jeugd in Wageningen. Hij schreef in 1920 zijn eerste publicatie in *De Levende Natuur* (25: 66-71) over broedende Putters en tijdens zijn Leidse studententijd verschenen regelmatig artikelen van hem in het *Leidsch Dagblad*. In 1918 werd hij lid van de Nederlandse Ornithologische Vereniging en bezocht hij vergaderingen en excursies. Na de oorlog werd hij een trouw lid van de aanvankelijk naar "De Beer", later door het gehele land reizende waarnemersgroep van Jan Kist, waarvan ook W. H. Bierman, Erik Carp, H. J. Klatte, A. M. van den Oord, J. Swaab, M. J. Tekke, K. Waldeck en anderen deel uit maakten. Hij schreef over zo'n gezamenlijke wintertocht in 1963 naar Flevoland in *Limosa* (36: 191-194). Bezemer was primair geïnteresseerd in "de natuur" en de "gewone" vogels, maar genoot natuurlijk ook van "eerste" en andere "zeldzame" waarnemingen en de daarop gevolgde feestelijke borrel: de eerste levende Geelnavelduiker ("De Beer", 1954), de eerste Bergfluit (Den Haag, 1958), de eerste Amerikaanse Kuifeend (Wassenaar 1959, Bezemer & Rampen, *Limosa* 33: 1-6),

"de arend van Ommen" (1963) en de Reuzenzwartkopmeeuw (4 juli 1974, Oostvaardersplassen, samen met schrijver dezes). Bezemer was een uitstekende en kritische waarnemer, zoals blijkt uit de beschrijving van een mogelijke Veldrietzanger in mei 1967 te Voorschoten (*Limosa* 40: 182-184). Hij toont zich wederom een boeiend schrijver in zijn samenvatting van waarnemingen van broedgevallen van de Middelste Bonte Specht op het Landgoed Twickel te Delden in 1957 (*Ardea* 46: 79-86). In totaal schreef hij omstreeks 15 ornithologische publicaties, voorts verschillende boekbesprekingen in *De Tropische Natuur*, *Ardea* en *De Nieuwe Rotterdamse Courant NRC*.

Dan volgt nog een periode van bijna 20 jaren (1962-82) als secretaris-penningmeester van de Nederlandse Sectie van ICBP/CIPO, als opvolger van H. H. Buisman. Nadat hij deze functie had overgedragen aan Siegfried Woldhek bleef hij lid van deze sectie. Zijn uitvoerige vergaderingsverslagen uit die twintig jaren zijn nu reeds een bron van historische gegevens. Bezemer was een goede vriend van Phyllis Barclay-Smith (1902-80), de internationale secretaris en stuwende kracht van ICBP in Londen. Hij bezocht talrijke internationale bijeenkomsten, congressen en excursies van ICBP in vele landen van Europa. Onder die omstandigheden heeft hij met een groot gevoel voor persoonlijke relaties en diplomatie, al

of niet aan de borrel of bij het diner, of met een goede sigaar, talrijke vrienden verworven en veel bijgedragen tot een goed begrip van de internationale vogelbescherming. Hij was lid van de Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming sinds 1954. Voor zijn verdiensten op het gebied van de vogelbescherming ontving hij in 1974 de Gouden Lepelaar. In 1985 volgde zijn benoeming tot erelid van de Club van Nederlandse Vogelkundigen.

Tot op hoge leeftijd was Bezemer een blijmoedig *gentleman* en bibliofoel, boordevol interesse voor het maritieme gebeuren, de Nederlandse avifauna en de internationale vogelbescherming. Ook op zijn langdurig laatste ziekbed bleef hij opgewekt en in alles geïnteresseerd. Zijn echtgenote Sonja A. Bezemer-Huizinga heeft hem voorbeeldig en met grote zorg anderhalf jaar thuis verpleegd, tot hij op 12 februari 1991, toen hij, naar gehoopt en verwacht werd tijdelijk in het verpleeghuis "De Prinsenhof" in Leidschendam verbleef, aan zijn kwaadaardige ziekte overleed.

Met Karel Bezemer is het oudste lid van de NOU heengegaan. Een tijdperk is afgesloten.

Met dank aan mevr. S. A. Bezemer-Huizinga, Ir. E. F. Bezemer en Dr. J. Wattel.

K. H. Voous